

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

O-vár. Viri-nocsa, 231. szám, első emeletben

gelen e lap hetenkint négyszer u. m. Vasárnap, Kedden, Csütörtökön és Szombaton.
Ara évnegyedre 3 ft o. é. Hirdetési ár: négyhasábas sorért elsőször 7 kr, másodsor 6 kr, harmadszor 5 kr. o. é. a minden hirdetés után 30 kr bélyegdíj. Előfizetés a hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

KIADÓ-HIVATAL:

Középntosa, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsmegye állandó bizottmányának tegnap d. e. folytatott gyűlése egyike volt a legérdekesebbeknek mind tárgyai, mind az azok körül kifejlődött élénk vitákozásoknál fogva. Jegyzőkönyv felolvasása és hitelesítése után id. gr. Bethlen János mint elnöke azon fiók-bizottmányának, mely a tegnapi ülésben megbízott, hogy a több román egyén aláírásával ellátott beadványra teendő jegyzőkönyvi határozatot szerkeszteszen, — jelenté, hogy a bizottmány küldetésében eljár, s javaslatát előterjeszteni óhajtja. Erre Ocsyay Ferencz hazánkfia, ezen fiók-bizottmány tagja és jegyzője felolvasa a jeles fogalmazványt, a mint következik:

„Bárha a megyebizottmány a parlamentaris ügyrend valamennyi mivel nemzetek által követett szabályaiból kiindulva ezen óvásnak küllellek tekintetében jogosultságát is kénytelen kérdésbe vonni, azaz: el nem ismerheti, hogy egy a törvények által kijelölt határvonalok közt és modorban tanácskozó testület határozatait vagy cselekvényei ellen, azon testületnek egy bár mekkora számú töredéke, mely a határozatok keletkezése, vagy a cselekvények elkövetésekor részt vett vagy vehetett volna a tanácskozáskorban, eljárásokban, és így vagy közreműködőleg csatlakozott, vagy hallgatag beleegyezésével járult azokhoz, egy későbbi alkalommal, az elhatározott tárgyak újbóli rendes szövegére jövedele nélkül legkisebb törvényes nyomatékú eredménytel taltakozhassék;

„mindazáltal azon maga elébe tűzött és minden eljárásában követni óhajtott vezérelvénél fogva, miszerint a törvényekhez tántoríthatlan ragaszkodása mellett, a félreértések elenyésztetése, különböző érdekek közti surlódások kiküldetése — szóval az alkotmányos jogegyenlőség és testvériség valódi megtestesítésére vezető minden törvényes eszközt és alkalmat felhasználjon,

a beadott óvást minden oldalról komoly megvitátás alá vérvén, következőkben állapodott meg:

A folyó hó 23 diki közgyűlés színe előtt lelépett megyei bizottmány az 1848-ban megszakt jog folytonosságánál fogva, mihelyt a megyei élet 11 évig zárva volt sorompói felnyitattak, jogszerűen foglalta el illetékes helyét, jogszerűen egészítette ki magát és képviselte a megyét azon pillanatig, míg a közkívánatnak hódolva a reáruházott hatóságot a közgyűlés rendelkezése alá bocsátotta. Ennélfogva azon bizottmányt az általa hozott határozatok és elkövetett cselekvényekre nézve illetéktelennek cizezni nemcsak törvényellenes, hanem éppen az óvást tevő román atyánkfiai részéről következtetlen s a megyei bizottmány által tanusított óhajtott testvériséget nem a leggyöngédebben viszonzó eljárás. A mi ugyanis az óváshani részleteket, határozatokat és cselekvényeket illeti:

a honegységet a megyei bizottmány nem kiáltotta ki (proclama)ta, nem is tartotta szükségesnek kiáltatni. A honegység törvényes országgyűlésen alkotott törvényes király által megerősített, szentesített, kihirdetve és életbeléptetve volt s soha törvényesen se el nem törölt, se nem módosított törvények által megállapított jogi tény. Midőn tehát a bizottmány a hon egységéről törvények újbóli foganatosítása tárgyában felirt az uralkodó felséghez és az országgyűléshez, semmi új eszmét nem proclama)lt, sem új kívánságot nem tolnácsolt, hanem mint a törvények életbe lépése és megtartása felett örködni hivatott törvényhatóság, mint az alkotmányos élet védőbástyája, szent kötelességének tartotta szavát emelni a törvények érdekében, mely törvények mind addig, míg illetékes uton változtatva vagy eltörlőve nincsenek, éppen a törvényességhez szigorú ragaszkodás elvénél fogva nem csak akkor midőn teljesedésbe vételtől millió honpolgár feltételezi megnyugvását és jólétét, de még ha általános visszatetszés nyilvánulna is ellentük, végre nek hajtaniok.

Esztiminta a bizottmány jegyzőkönyvében egyetlen egy fordul elő, az eredeti megállapítás után több egyszer sem módosított szöveggel. Hogy ezen esztimintában éppen az 1848-iki törvények megemlítése az, a miben az óvást tevő román testvérek megbotránkoztak, annyival indokolhatlanabbnak tartja a bizottmány, mert meg nem foghatja, hogy az 1848-iki törvények, melyek a jogegyenlőség elvét osztály-nemzet és vallaskülönbség nélkül minden honpolgárra kiterjesztették, éppen egy új osztály és nemzetiség érdekében czege alatt támadtassanak meg, mely érdek politikai jogosultságát egyedül azon törvények biztosítják.

A nyelvkérdésben kelt határozatait a volt bizottmányunk országszerte ismeretese a törvényhatóságokhoz megküldött íly tárgyú köriratából. Kolozsvármegye bizottmányának volt ezen országgrészben első, mely határozatilag kimondotta, miként az 1848-iki törvények összegén átvonul jogegyenlőség elvének minden nemzetiségű igények teljes megnyugtatóására leendő kiterjesztését hó rokonszenvel pártolván, az első közös hongyűlés legstírgetősb teendőjének tartja. Kolozsvármegye bizottmányának volt a Királyhágon inneni törvényhatóságok között első, mely a román nyelvnek a megyei tanácskozáskorban s ügykezelésbeni használatát a törvényhatósági jogokról legrszabadelvűbb értelmezése mellett tetleg életbeléptette. És a midőn Kolozsvármegye bizottmányának a nyelvet, a gondolatok, óhajtatások és fájdalmak nyilvánításá-

nak szervét, az egymást megértés, összesimulás testvérisítés ezen nélkülözhetetlen kellékét szüksegesnek és méltányosnak tartotta feloldani bilenseiből a nélkül, hogy ezt még eddig határozott törvény rendelné, e cselekvényt törvényességnek bélyegezni, e cselekvényt ellen román atyafiaknak, és éppen azon a nyelven tiltakozni, a mely nyelv érdekében kelt határozatot támadták meg: valóban oly eljárás, melynek titkos rugóit a megyei bizottmány nem kutatja, s hajlandó azt csak egy oly czéltól erőszakolt kiindulási pontnak tekinteni, melyből szerintök következtetés vonathatnék oly horderejű intézkedésekre, melyek nemcsak hogy a törvényhatósági jogkör mezei talhadják, nemcsak hogy alkotmányunk sarkelveit érintik, sőt mondhatni az általános európai államjog lényegébe vágnak. Kétségtelen tanu jelét adták ennek óvást tevő atyánkfiai azon okoskodásaikban, melylyel a folyó hó 23-ikái öszvegyűlt közgyűlés törvénytelenségét igyekeztek megmutatni, a midőn sérelemnek tekintik a 1744-iki 6. törv. czikknel fogva személyes tehermentességi tekintetben nemzeti kiváltságokkal felruházott bevett egyházi papságnak, az 1791. 12 t-czikben jogosítottakkal együtt meg nem hivatását, holott ha szinte nem aláná is az, miként Erdélyben az egyházi rend, mint olyan, soha nemességhez és földbirtokossághoz kötött politikai jogokat nem gyakorolt, maga az 1791-ik 12 t-czikk, melyre hivatkoznak, a megyei közgyűlésekbeni részvehetés feltételül elannyira a hirtokos nemességet jeleli ki, hogy mi után kimondja, miszerint „membra demum illius (congregationis marchalis) constituntur omnes nobiles in eodem comitatu, districtu vel sede possessionali“ egy mondattal hátrább ugyan azon elvet még szabatosabban kifejti e szavakban: „unde clarum est, eos qui nullam in eo comitatu, districtu vel sede possessionem habent, illic hand pertinere, minus autem voto ibidem gaudere posse.“

Midőn sérelemnek tekintik, hogy miért nem hivatnak meg az 1848-iki kolozsvári II. t-czikk értelmében, a községek képviselőin kívül a 8 forint egyenes adót fizető egyének is: holott az idézett törvénynek feltétele és egész tartalma bizonyítja, hogy országgyűlési képviselők választásáról szól, s a közgyűlésre vonatkozólag csak annyiban használható analógia utján, a mennyiben az 1848-iki pozsoni XVI. t-czikk az 1848 előtti jogosultságból álló közgyűlést csupán a községek küldötteivel rendelvén bővített, ezen küldöttek választása módjáról nem intézkedett.

Az előbeocsátottnál fogva ezen állandó bizottmány folyó hó 23-án leköszönt elődének valamint minden határozatait, törvényeseknek, igazságosoknak és méltányosoknak, egy a folyó hó 23-iki közgyűlés öszbehívásának intézkedéseit is — olyanoknak találja, melyek fennálló törvényeinkben gyökerezvén, éppen akkor érdemeltek volna méltó rozsalást, ha a törvénytől csak egy hajszálnyira is eltávoztak volna.

Midőn azonban ezen állandó bizottmány az elébe adott óvás minden törvényes alap és méltányos indok nélküliségét annyival kétségtelezenebbül hiszi kimondhatónak, mert maga az óvás alatti névsor is egy kiáltó bizonyíték a közgyűlés szükkebbül öszállítását illető vád ellen: örömmel ragadja meg a jelen alkalmat is annak ismételt ünneplés kijelentésére, miként legforróbb óhajtatása s elhatározott türekvése, a törvények által adott minden erejével oda munkálni, hogy a nemzeti jogegyenlőség kérdése a közös hongyűlésen minél előbb a román és más testvérek teljes megnyugtatóására oldassék meg; s addig is a törvényhatósági élet körébe eső jogok és terhek testvéries megosztása által mentőlköb megközelítessék az igazi testvériség megtestesítése.

A gyűlés lelkesen megéljenze Ocsyayt, s Ujfalvy Sándor indítványára tiszteletbeli főjegyzővé választá.

Ezen gyűlésnek épp oly érdekes tárgyát képezé Hoszszu József román születésű alispán hazánkfiának következő több pontu indítványa:

A midőn az osztrák császár 20-dik october 1861-ben kimondotta, miszerint kész a magyar koronához tartozó tartományok és alkotmányát visszaadni, a midőn kimondotta, miszerint kész az 1848-iki törvényeket revideáltatni, örömtől dagadt keblünk, remélve, hogy ezen fényes ígéretek minél hamarabb életbe fognak lépni, de fájdalom! 7 hónap tölt el a nélkül, hogy az ő alkotmányból egyebet élveztünk volna, mint azt, hogy néhány megyékben a politikai és törvénykezesi ügyek hazafiaknak adtak át, néhány megyében — mondom — mert hisz Zerándmegye és Naszód vidéke éppen úgy tartozik a magyar koronához, mint Pest vagy Kolozsmegye és ott még mindeddig a megbukott Bach-rendszer idegen emberei pátensek nyomán behozott rendeletek által német nyelven kormányoznak; 7 hónap tölt el a nélkül, hogy a pénzügyi a 848-diki pozsoni országgyűlés III. t-cz. szerint a hazafiak kezében lenne — a nélkül, hogy a törvénytelen direct és indirect adók bár valamennyire lejjebb szállítottak volna, a kormány parancsolja az országot a 847-iki állásba visszavezetni — az ország élénk szavakkal kívánja a 848-iki törvények érvényesítését. — Ime, 16-ik április óta a népet avar biztatják, miszerint a stempel és dohány-monopol, melyekről 849 előtt semmit sem tudunk minél hamarabb elfognak törölni — ugyszintén, hogy a direct adó a szám és név nélküli pótlékok lejjebb fognak szállítani, a mi mindeddig nemcsak hogy nem történt meg, de még a Királyhágon túli megyékben az adófelhajtásban oly módok

használtatnak, a milyeneket csak Básta gyakorolt — ezen eljárás el fog minálunk is próbáltatni — a nélkül, hogy annak ellene lehessen állani, mert hisz a fegyveres erőnek irtes kézzel nem lehet gátot vetni — annakokáért teendőink iránt a következő szerény indítványomat teszem.

1) Kéressék meg ő felsége, miszerint a királyhágon túli megyékben az erőszakos adófelhajtás szüntessék meg, és a Királyhágon inneni megyékben pedig azon eljárás ne próbáltassék el — mondják ki tisztán, miszerint ha a kormány-nak pénzre van szüksége; mi kiknek elődei 1741. azt mondták: „Vitam et sanguinem pro Rege“ készek vagyunk törvényes királyunknak utolsó fillértnek oda adni, — de oly adóból, a mely az országgyűlés híre nélkül rovatott ki, még akkor se fizetünk egy krajczárt sem, ha milliókkal bírnánk — inkább eltűrjük az executionnak legirtózatóbb nemeit, mint sem azt megfizetni — köröztessék a megyében, miszerint a Királyhágon túli alkotmányos tisztviselők az erőszakos adófelhajtásba részt nem vesznek, és ha ez minálunk megtörténék, a megyei tisztviselők abban részt nem fognak venni — hanem ez mind a bécsi miniszterek műve.

2) Kéressék meg ő felsége, hogy a pénzügy rögtön adassék át a hazai tisztviselőknek, a mi által a kormány-nak több százezerei fognak megkíméltetni.

3) Kéressék meg ő felsége, hogy Zarándmegyében és Naszódvidéken állitassék vissza a hazai tisztviselőkkel el-látott autonóm kormányzat, mert csak így remélhető hogy a népre rosz behatást gyakorló bujtotgatásoknak vége vetődjék.

4) Minthogy nemcsak a bel, de a külügyi lapok nyilván hirdetik, miszerint az államminiszter Schmerling ur a 26 erdélyi követet országgyűlésen kívüli választás mellett a birodalmi tanácsba be fogja vinni, minthogy ezáltal az ország autonómiaja a sanctio pragmatica és az 1791-iki törvények ellenében veszélyeztetődnek, annakokáért mind az, ki vagy mint választó, vagy pedig mint megválasztott, a birodalmi tanácsban részt venne, haza áru lónak tekintendő.

5) Minthogy a románokat azzal bujtotgatják, miszerint a magyarok a román nemzetiséget és nyelvet elakarják nyomni, annak okáért, miután a mai ülésünkben a megyei bizottmány forró óhajtatását nyilvánította, hogy minél hamarabb a közös országgyűlésen a román nemzetnek a többi hazai nemzetiségekkel jogegyenlősége mondassék ki, — indítványozom, hogy ezen óhajtatás érvényesítése tekintetéből a pesti országgyűlésre rögtön küldjünk követeket.

6) Minthogy 12 év alatt a kormány elegendő tapasztalatot szerzett magának, hogy a túlságos nagy számú állandó katonaság nemcsak a folyó jövedelmeket emésztette meg, hanem 12 év alatt a statusköleséit 3000 millióra emelte fel — annak okáért kéressék meg ő felsége, hogy a katonaság szállitassék le békélábra, mert csak ezáltal menthetni meg az államot a mulhatatlanul bekövetkező statusbukástól.

7) Kéressék meg ő felsége, hogy addig is mig az országgyűlés másként határozza, állitassék, vissza az 1848-iki 18-dik t. cz. sajtótörvény, mert csak így közölheti mindenki nézeteit, a nélkül hogy attól tartana, miszerint holnap vagy holnap után Joseph- vagy Theresienstadiba fog beszállitotni.

Ezen indítvány élénk véleménycserét idézett elő, melyben különösen Berde Mózsai, id. gróf Bethlen János, Moga Demeter és Zeyk József vettek részt, a minek fűeredménye az lön, hogy a követválasztáshoz szükséges előmunkálatok megindítására szükséges középponti bizottmány báró Inczédi Zsigmond főbíró elnökle alatt kineveztetett.

Jövő alkalommal bővebben.

Országgyűlési tárgyalások és hírek.

* A „Sürgöny“ az országgyűlési szónokok jellemzését kezdte meg Tarczajában. Deák Ferenczet a festői zuhogó patakokkal ellentétben a Dunához hasonlítja, e széles és mély folyamhoz, mely zajtalan közönyvel folytatva útját, vagyon, anyagi és szellemi jólétet árasztat népekre s országokra — ha hasznát venni tudják. — Tisza Kálmán érdekes halvány arc; magas, kissé előre hajló termettel. Egy candidát pártvezér akkorra, ha majd pártok lesznek; vagy már jelenleg pártvezér, mikor még párt nincs. Pártvezérnek nem született. Beszéde bár komoly és higgadt ész árul el: pártvezér nem lesz soha. Arczát túlbizkeség teszi merevvé. Pártvezérnek pedig hajlékony-nak kell lenni, nem szabad kifogni a jó szóból, a nyájas mosolyból. Ő komorabb hogy sem capituláljon apró hiúságokkal; többet tart a kék vére, semhogy megerősítse magát a canaille kedvéért, s becsületesebb, semhogy túl tené magát minden consequentián. S mint jelleme egy szellemi tulajdonainál fogva sem lesz pártvezér. Hangja gyöngye s vibratio nélküli arra, hogy Demosthenesi népbálvány legyen. Első beszéde sodronyokból font, de nem üntött szobor volt. Ő művelt ész; tud sokat, ért tán mindent. De szelleme nem magas röptű és nem mély. — Kubinyi Ferencz egészen más. Neki nem lehet szemére vetni, hogy hideg és higgadt. Az öszbevegyülő törökfejtű kis ember szüntelen pitteget, csitog csattog, ünt és dönt, ront és bont, föl és le. Ő nem gondolkodik; soha nem haboz, csak habzik. Érvei folytonos puskaropogás, de nem üldöklő, hanem csak ünnepi rakéták. Jó volna belőle egy kis quintes-

sentiat küldeni a bécsi Reichsrathba, az is nyerne ezáltal és mi is; mert a miből nekik kevés, abból nekünk sok is van. Egyezkedési politikája egyszerű s abból áll, mit egy ur mondott a parasztnak: ha velem beszélni akarsz, akkor hallgass. Bartal György sokat beszélt de nem fáraszt, beszél, de mond is; nem figyelt, de elárulja hogy tanult sokat, nemcsak hanem ért is. Higgadt de szenvedélyes is; megdöcög, de annál veszedelmesebb; a fölirat mellett van, de nincs köszönet benne. A még fiatal embert keresetlen csin jellemzi, könnyűség s mérték tagléteiben, folyékony beszédében, parlamenti modor s mérséklet tüleapaváiban, tudja érinteni a szív hurjait is, de azt az ész szavával teszi.

A képviselőház XXVII-iki ülésében maj. 23-án, miután az előző időközben érkezett beadványokról jelentést tett, Andrássy Gyula szólott, remek beszédében a feliratot pártolta. Szaploneczai József a határozatot védte. Szentiványi Károly a felirathoz csatlakozott. Grabarics Ernő humoros beszédében a határozat mellé nyilatkozott ugyan, de most az országgyűlés kiegészítő s nincsen miniszteriumunk, indítványozza, hogy a ház napolja el magát s bizottmányává alakuljon. Gorove István jeles beszédében a felirat mellé nyilatkozott. Kállay Ödön nevezetes beszédet tartott. A határozat mellett több érvt hozott fel. Széchenyi Béla a felirat, Sárközy József a határozathoz csatlakozott. Ezzel a gyűlés eloszlott.

Horvátországi néptüntetés.

Károlyváron már több év óta nagy nemzeti dalárda társulat működik. E társulat mintegy 30 tagja e hó 19-én épen plinköld vasárnapján kirándulást tön gr. Bathányi Gusztáv birtokában levő Zrinyi és Frangepanok ősi fészke, az ozali vár regényes vidékére; a szekerek meg valóban rakva horvát nemzeti zászlókkal, a társulat tagjai közül többen az ismeretes veres sörösán köpenyegben és veres sapkában jelentek meg. Mi a várban ezen excursionról csak akkor értesülünk, midőn a kérdéses társulat a vár tövében folyó Kulpán fölé evezve, egyik nemzeti nótáját zengedezni kezdé. Nagy élvezettel hallgattuk a vár ablakaiból a kerekded öszezvágó szebbnél-szebb horvát dallamokat. Végre delfél a társulat a kies Kulpá völgyön visszavevő, az uradalmi korcsma előtti fasor árnyékában fölállított asztalok körül telepedék. Azonban delután mintegy 3 óra tájban híre fut, hogv az egész vidék hegylakói csapatoktól Ovalba érkeztek. Eleinte azt hívők, hogy a százakra menő néptömeg valami nagyobb nemzeti ünnepélyt akar rendezni; de mennyire elbámultunk — kíváncsiság folytán a helyszínére érkezvén — midőn a félkörben fölállt roppant néptömeg lázadási kitörést sejtő mogorva arcvonásait megpillantók. Néhány percig tartó csend után, a néptömeg közül egyik, a dalárda egyik tagja Palle nagykereskedő elé lép, és őt a nép nevében felszólítja, hogy Magyarország jólétére poharat ürítsen. Palle azonban kitérőleg viszonát a felszólítót kinalta meg egy pohárral; mire ez komolyan azt feleli: „ma közölünk bort senki sem iszik, józanok akarunk maradni.“ Eközben a nép tompa zugás közt szikladarabokat emelve, támadásra készült. A vész már kitörőben volt, midőn az ozali uradalom urbéri rendezésében itt működő négy magyar mérnök, a nép és a dalárdatársulat között, a bekövetkező szomorú eseményt eltávolítandó, közbelép. A nép ordítva követeli, hogy a horvát zászlókat, mint lázító jeleket, a veres köpenyeket, veres sapkákat, szurkákat és egyéb illyr jellegű nemzeti öltönyöket azonnal kiszolgáltatassák, és magyar nemzeti zászlókat teremtsenek elő, midőn azonban a dalárda néhány tulheves tagja a kiadást megtagadta, sőt a népet a törvénnyel kezdte fenyegetni, a nép dühöngve nekik rohant, és csak egyedül az ott forgoló magyar mérnököknek köszönhetni, hogy a nagy tömeg az egész társulatot el nem temette közeporával.

Néhány perc alatt a mintegy 50 darab horvát nemzeti zászlót, veres köpenyeket, sapkákat, szurkákat sat. átkot szóró ektelen kifakadások között, apró darabokra szabdalva, gázolták és pökdösték. A kocsiakat feldöntögettek, kive futás által a várba nem menekülhettek, azokat véresre verve, rútul eltorzították és csakis a várbeliek életfölkoldozó közbevetésének köszönhetni, hogy a dalárda társulat tagjait darabokra nem szabadalták.

Később tudakoztunk ezen előttünk megfajthetlen esemény indoka felől. Azt válaszolták: 1848-ban is így kezdődött a haza szerencsétlensége, akkor is Jellasics bán egy sereg károlyvárit küldött ugyanezekkel a zászlókkal és öltözékekkel; sok vér folyt el, míg végre anyagi erővel a testvérek ellen kényszeríthették, és minden ok nélkül; a testvér gyilkolója lett testvérének, azóta az Isten átká rajtuk van. Most Szokesevics bán ismételné akarja ezt, de az Istenen kívül többé nem biznak senkiben, többé senki jégre nem vezet; jaj annak a ki a magyar testvérnek haja szalát is megörbíteni merésznél.

Általános néplázadástól tarthatni, a mennyiben már is beszélük, hogy Zágráb városát, a haza szerencsétlenségének fészket feliduljak a t. és így, m.után a személybátor-ság veszélyeztetve van, tartani lehet az ostromállapottól.

Keserű tanulság az a nemzetre nézve! Ozal, maj. 19. 1861. Radich Ákos. Zágrábi tudósítás szerint a nép a magyar zászló kitűzését, mint az egyesülés elvét követeli. („Pesti Napló“)

Semssich Pál beszéde.

Ha valaki e házon kívül, vagy amott nyugati szomszédaink között azon észrevételt tenné: miért vitatkoznak a magyar képviselők egy tárgyról, mely felett voltaképen érdemileg egy véleményben vannak? — azt felelné neki: hajoljon meg egy nemzet előtt, mely 12 évi sanyargatások után nyílt arcra, egyenes szóval e nyilvános helyen mondja el szenvedéseit; hajoljon meg egy nemzet előtt, mely 12 évi törvénytelenségek után, még mindig csak törvényességet követel; hajoljon meg egy nemzet előtt, mely anynyi eltűrt

igazságtalanságokért nem boszút, hanem csak igazságot követel; — és

hallgassa végig a legnemesebb lelkű, legtisztább érzelmi szónokok sorozatát, melyek egymást felváltva, egy szép koszoruba fűzik a jogszerűségnek mindég zöld és hervadtatlan leveleit, és azt a polgári kötelesség érzetével leteszik a haza oltárára. Ennyit mentse meg, hogy a már sok oldalról kimerített tárgyhöz szólam részéről is bátkodom.

Mielőtt azonban a napi renden levő kérdéshez szólnék, kettőt kell előre bocsátanom:

1) Meg kell jegyeznem, hogy mind az, mit előadásomban a végrehajto hatalomra vonatkozólag mondani fogok, mint alkotmányos ember, a kormányra kívánon értelmű, melynek tagjai hazánk régi, újabb és legújabb törvényei értelmében mindig felelősek, mely felelősségtől még azon külföldiek se menthők fel, kik Magyarország kormányzásába beleavatkozni merészkedtek.

2) Engedelmet kell kérnem, ha a lefolyt szomorú időkre visszatérve ismét és már sokszor felhozott tárgyakat fogok ismételné azért, mert mulhatlanul szükségesnek tartom, egy idegenek által kezelt kormánynak irányunkban tizenkét évek óta tartó, igaztalanságokkal tetézt jogtalan eljárását a közvélemény előtt érdeme szerént jellemezni, szükségesnek tartom ezen önkény ellenében a legitimitásnak vagyis jogszerűségnek, mint az állami lét józan felállításához ezen egyedüli alapjának elvét nyíltan kimondani, és szükségesnek azt, mit indítványozó i. t. képviselő társunk gyakorlati alkalmazásban hazánkra nézve oly remekül igazolt, egész általánosságában is mint megdönthetetlen igazságot bebizonyítani, és a korlátlan uralomnak mint a jogszerűség ellentétének képtelenségét kimutatni. — Mindenek előtt pedig szükségesnek tartom saját állásomat is konstatirozni, és ebből kiindulva, a bécsi státusfőfiaknak ez uttal is felmutatni azon véleményegységet, mely alkotmányos alapkérdéseink felett Magyarországon osztatlanul létezik, és e végre szükségesnek tartom kimutatni azon pártelvezéseknek érvénytelenségét, melylyel a bécsi publicisták a lefolyt évek alatt bennünket kedvtelvé gonyolgattak és a magyar nemzet szándékos zavartamászt végezt ellenséges táborokra felosztani szerették; — kitüntetni akarom azt, miként a 48-diki kort megelőző társadalmi kérdések körül kifejtett pártelvezéseknek azon a téren, melyen ma állunk, nincsen és nem is lehet értelme, pedig nem csak azért, mivel ama kérdések legnagyobb része már a bekövetkezett események folytán megoldott; hanem főleg azért, mert az, a mitől a nemzet azóta megfosztott, s a miért azóta epedve küzd, a mit alakulásunk első pillanatától kezdve bámulatos egyhangzásban követelnek az ország minden hatóságai, a miért százados szerződések, élő, élévülhetlen törvények alapján szavát emelni készül, e képviselő kar; szóval, az a mi a mai tanácskozás tárgyát teszi, mind ama társadalmi kérdések körén kívül és annyira felettük áll, miként a nemzetnek az iránti érzelmeit ugyanazon régi pártszínezetek mértékével latolgatni akarni nagy tévedés és elfogultság volna, ha azt a tapasztalás szándékosnak nem tanúsítaná; mert egy kis jó akarat mellett nem volna nehéz belátni, miként a társadalmi, hogy egy mondjám, házi kérdések megfajtaése körül elágazó vélemények akkor midőn arról van szó: e hon, melyet mindenik edes hazájának nevez, legyen e vagy ne? Magyarországnak függetlensége, területének ép, egész mivolta, megővé, fentartva, biztosítva maradjanak-e jövőre is, vagy pedig csakléony fényvel kecsgettő idegen meztért bocsáttassanak árba, hogy velük együtt pusztuljon nevünk, veszszen becsületünk! — midőn arról van szó, hogy ősi alapnyugvó, koról korra fejlődött, és az 1848-diki törvények által az egész nemzetnek sajátjává vált alkotmányunk a természetes haladás örök törvényének ellené megtagadtassék, és a kifakadt bimbó, hogy egy mondjám, kelyhébe erőszakoltassék, vissza; — akkor a véleményeknek amolyan elágazása rögtön elnémul; mert az egyik mint másik, a vesztőlől fejegetett egésznek segedelme siet, és többé nem mint párt vagy felekezet, hanem mint nemzet védi igazait, követeli jogait.

Tudták és tudják elleneink ezen vélemény egységének léteát, hiszen tapasztalták 12 évek alatt annak varázserejét, melyet mert megtörni képesek nem voltak, eltagadni törekedtek; — szerencsétlen törekvés, mely mig bennünket sanyargatott, önmagát rongálta meg leginkább.

E törekvés munkája 12 évi pusztításban tünt fel, pusztításban, mely anyagi és erkölcsi tekintetben egyaránt lerombolt mindent, ami önkényének útjában állott! — legnagyobb, és egy régi örökös monarchiában örökké megfoghatatlan és megbocsáthatatlan büne azonban az volt, hogy a legitimitásnak Magyarországon eddigélé tisztelt alapjait egy szerént megvetette, — a historiai jog és hagyományok iránt minden pietást kigynyolta, — az eddig érvényes, e nemzet 1000 éves életével fejlődött és szorosan összeforrt törvényeket ignorálta, egy tabula rázát improvisálván maga elibe, hogy arra írhasa rá szervező új szabályait, csaknem mint Isten teremteni akarni merészkedett egy új, eddig nem ismert nemzetet, melyet erkölcsi képesek hiányában, sőt létező természetes viszonyok ellenére az abszolút hatalom anyagi erejével istápoltt bürokraciának feszes láncolatával hitt összefűzhetni; ugy szállván szembe az alkotó bölcs rendelkezésével, hogy azt, mit a Mindenható összekapcsolt, a gyarló ember szétszaggassa, amit pedig elválasztott, erőszakosan összeláncolja!

„Coelum ipsum petimus stultitia, neque per nostrum patitur scelus iracunda Jovem ponere fulmina“ — a római költőnek ezen szavai merőben réz illenek az ilyen, nem csak a józan okossággal ellenkező, de valóban bűnös merényletre, melynek hősei midőn az örökös monarchiának egyetlen jogos alapját szétzúzták, elbizakodásuknak monomaniájában nem csak saját kelbőkben támadható józanabb reflexiókra, de még legtörvényszerűbb, legmérsékeltébb és a haza és törvények és törvényes trón iránti legtisztább hűségől fakadó figyelemzeteknek felfogására, és státusfőfiakhoz illő komoly méltánylásra sem voltak képesek, s így vesztőknek indultak, mint minden hatalom, mely korlátlan! — „Neque unquam satis fida potentia ubi nimia est“ — rajtuk e klasszikus mondat merőben beteljesedett; mert mi-

dőn tíz évi borzasztó munkájoknak sikere felett diadalt vélték ünnepehetni, építményeik mint kártyavár dűledeztek szét lábaik alatt!

Ezen szerencsétlen és a régi despotismus koraira emlékeztető gyászos időkben megbúsult minden hazafias törekvés, elhangzott minden jó szándékkal figyelmeztető szó! — és míg törvényes ítélet nélkül elhullottak, vagy börtönben sorvadtak, vagy mint száműzöttek szilárdok számláon áldozatok, addig azok, kik Magyarországnak és a magyar királynak legitim jogairól és ezeken alapuló törvényeinknek szentségéről mertek ithon megemlékezni, e monda csinált új állam ellenségeinek tekintettek, s mint veszélyesek, a szabad embert sértő, lealacsonyító és zaklató rendőrségi felügyelet alá helyeztettek! — e korról is elmondhatjuk Tacitus-sal:

„Amisso per inquisitiones loquendi, audiendique commercio, memoriam quoque ipsam cum voce perdissemus, si ita in nostra potestate esset oblivisci quae tacere“; — de mivel nincs ugy hatalmunkban feledni mint hallgatni, lehetetlen meg nem emlékeznünk azon vakmerő önhittségről, azon gőgös elbizakodásról, melylyel az akkori bécsi urak megkezdett törvénytelen munkájukat minden tekintet nélkül folytatták, mind addig, mig a birodalom anyagi erejét ki nem merítették! és midőn ez megtörtént, és az anyagi alap, melyre kizárólag támaszkodtak, ingadozni kezdett, elijedtek az önmaguk által felidézett nehézségek előtt, s gyáván hátráltak a térről, melyet maguk választottak, s melyen mig birtak, oly felfuvalkodottan uralgtak, — elbujtak, hogy gyengén fejezzem ki magamat, azon felelősség elől, melyet a kormány jölelki embere mindig késs elvállalni; de a melylyel egy alkotmányos monarchiában, hol a fejedelem személye szent és sérthetlen, s mint ilyen a felelet terhén föltt áll, kiválólag tartozik, — elhagyták, miután vérsbe döntötték urokat, kinek — mig lehetett — hatalompalástjával szerettek takaróztatni, s gazdag dotációkkal ellátva, biztos elvonulástól cinius önzéssel szemléltetik azon sok szerencsétlenségeket, melyet okoztak, s azon roppant zavart, melyből a kihatolásnak kétes munkáját mások vállaira kerítették.

Soha kormány az alkotmányos monarchia elvét így nem compromittálta!

Mindezeket csak azért érintettem meg, mert mielőtt a napirenden levő kérdéshez szólnék, szükségesnek tartottam a multakra visszapillantva, tisztán előállítani helyzetünket s annak nehézségeit, azon nehézségeket, melyeket mások okoztak, növeltek és halmaztak oly magasságra, melyen aztán tulbalolni képesek nem voltak; — szükségesnek tartottam ezáltal igazolni magunkat a közvélemény előtt, miként nem mi bennünk a hiba, hogy e labirynthból, melybe mások sodortak, ugy mint forrón obajtanók, rögtön ki nem vergődhetünk, és hogy ily viszonyok között nem oly hamar mutatkozik azon ösvény, melyen haladva, a törvényes alapot revindikálni remélhessük.

De éppen azért, ha a multaknak szomorú eseményeit nézetem szerint helyén volt áttekinteni, hogy jelen helyzetünk s annak nehézségei inkább kiderüljenek; nem leszen talán helytelen a jelennek viszonyait s nehézségeinek okait is bővebben vizsgálgatnunk, hogy kitűnjék, miként a még felvást fennálló, sőt fájdalom, időnként újból felmerülő nehézségeknek forrása és azon akadályok, melyeknek elhárítása nélkül nem lehet kilátás a kibékülésre, nem mi belőlünk fakadt, nem mi töltünk függ!

Ugy mondam és szándékosan mondam, a kibékülésre; mert azok után, mik 12 évek alatt történtek, a visszaállított és igaz lélekkel elfogadott törvényes alapon kibéküléstnek lehet sőt kívánatos; de addig, mig ezen alap helyreállítva s kellőleg biztosítva nincsen, egyezkedni vagy éppen alkudni — lehetetlen.

Bölesen monda indítványozó igen tisztelt képviselő társunk, miként lefolyt alkotmányos életünkben kormány és nemzet között a törvényeknek értelmezése felett voltak koronként eltérő nézetek, ezuttal azonban létező alaptörvényeink tagadatnak meg; akkor értekezni, az értekezés folytán az elágazó véleményeket a közösen elismert alapon kiegyenlíteni, tehát egyezkedni lehetett, — most, midőn alkotmányunk sarkalatos jogaitól fosztatunk meg, mindenekeelőtt magát az alapot kell visszakövetelnünk!

Lajthán tul azonban, fájdalom, még mindig másként gondolkoznak! ott azon szerencsétlen törekvés, mely az egész birodalomra nézve közössé és szinte legyőzhetlenekké vált veszélyeket negédes önhittséggel idézte elő, még ma sincs feladva, mert daczára a történetek felett bánatot mutató közlekedéseknek, csak ismét oly módon horgásznak reánk, hogy Isten és világ előtt bennünket kétségteleen illető alkotmányos jogainknak legjelentékenyebb részét barátság és közösség ürügye alatt, önkényt kezükbe szolgáltassuk.

Igaz, hogy oct. 20-dikán új zászló tűzetett ki s azóta az intézmények is olyan alakot kezdettek magukra ölteni, melyek némileg az alkotmányosságnak színet viselik, — lehet, hogy ezen fordulat a régtől óta osztatlan hatalommal kormányzott s pusztá engedelmezhékes szokatott tartományok előtt valóban mint örvedes látvány tűnhetik fel, — ámde a magyar nemzet és időktől fogva egyedül szabad egyezkedés útján s önkélelben alakult szerződésekre fektette állami sorsát s ebben szintén ezer évek óta ugy beilleszkedett, miként az egyoldalú, bármely kecsgettő engedelmezhézés előtte örökre érthetetlen marad; miután magát az államban s tulajdon területén nem bérencznek vagy szolgának, hanem tulajdonos házigazdának, s mint ilyent, kiegészítő jogos tagnak tekinti.

Es ime, ez az első akadály, melynél mindjárt kezdetben kétféle válik dolgunk; miután a bécsi kormányok saját nézpontokból tekintvén minket is, nem fogadják el azon alapot, melyre állami helyzetünk egész súlyával támaszkodik, s melyből egyedül lehet és kell a mi helyzetünket megbrálni, miután nem találkozik nemzeti intézményeink között csak egy is, melynek szövetén a szabad szerződés élető gyökerének szálai át ne vonulnának.

Soha a magyar nemzet oda nem tévelyedett, hogy az államban valamely határtalan hatalmat próbáljon maga fölibe állítani, melynek esszt, meggyőződését és szíve minden vágyait, szóval egész személyét és összes vagyonát önkényre átengedje; mert egyszerű, józan és természetes belá-

tásánál fogva az államot mindig mint emberi institútót tekintette, mely mulékony és gyarló lények között és általuk a polgári társaság alakítása, védelme és lehető felvirágoztatása végett keletkezett, abszolút hatalmat tehát ha szintén akarja, benne józanon és állandóan nem alapíthat senki, miután mulandó és minden tekintetben korlátozott elemekből valami határtalanul alakítani akarni, bálvány emeléssel azonos képtelenség lenne.

De azért nálánál senki jobban nem tiszteli, hűvebben nem szolgálja törvényes királyát, mint ezt áldozatkészségével és hiv ragaszkodással annyiszor tanúsította, habár a hatalmat, mely tiszteletet gerjeszt és végképpen kötelez, nem az állampénzben vagy erőszakra hivatkozó önkényben, hanem inkább tulajdon alkotmányos szerződéseiben és azon szent közösségben keresi és találja fel, melyet a társadalom keletkezésében fekvő érdekesség elutasíthatatlan igényel, — ez szüli előtte a legitimitást vagyis jogszerűséget, ama sértsést nem törő szentséget az államban, mely a fejedelmet és népet mint illető feleket egymás irányában kölcsönösen kötelezi, azon túl pedig üres hanggá s értelemtől nélküli szóvá silányul, mihielyt az uralkodófel irányában kizárólag és csak annak számára követelhetik; mert kötelezettség az államban egymásra kölcsönösen ható viszonyosság nélkül nem képzelhető.

Lajthán túl ellenkezőleg áll a dolog; ott a hatalom kezek között az az számos és nevezetes országokat, melyek a birodalomnak azon részét képezik, jogaik élvezetéből lassankint kiforgatták, s most vak engedelmesseget követelve, az abszolutizmusnak költött fogalmára, mint alapra hivatkoznak, holott arra mint csak képzelődésben létező elvont fogalomra, nem hogy államot, de éppen semmivolt sem lehet állandóan építeni; mert az államban, mely nem képzelet, hanem létező valóság, melynek terén tehát minden felállított és működő erőnek eredetét kimutatni és alapját igazolni szükséges, — az abstractio üres fogalmára támasztani semmit se lehet; — a hódítás és ennek erejével való uralkodás pedig, melyekre az abszolutizmus tanait mint anyagi alapra fektetni törekszik, a mellett, hogy változó, még a jog védelmet feltételező társadalom primitív követeléseivel is nyílt ellenkezésben áll, ennél fogva semmi jogos és erkölcsileg kötelező feltételeknek alapjául nem szolgálhat.

Meglehet, hogy a bécsi kormányférfiak, — kik ezea alapoz még mindig úgy annyira ragaszkodnak, hogy még jelen helyzetüknek szorongatásai között is csak a hatalomnak teljességéből és kegyelemként osztogatják engedményeiket; — meg lehet, mondom, hogy saját körükben ideiglenesen legalább némi elismeréssel, vagy éppen hálaival is fognak találkozni; — nálunk azonban, hol a jogszerűségnek elvei már régóta megalapítva, és százados békekötésekben, szerződésekben és alaptörvényekben már formulázva is vannak, hol tehát az engedményezésnek már csak szándéka is, a létező és el nem évült alapnak merőben való megtagadásaival ugyanazonos, ezen egyoldalú ingatag adományok, melyek szokott gyakorlat szerint bár mikor is visszavehetők, vagy megváltoztathatók, semmi állami becsessel nem bírhatnak; miután szerződési alapelvek uibáznak, bennök a viszonyos kötelezettségek kését is hiában keresik, s azért reánk nézve csak mint a legitimitásnak megannyi ellentételei tűnnek fel.

Ezekből eléggé érthető azon osztatlan véleményegység, mely Magyarországszerte az okt. 20-diki manifestum és a febr. 26-iki rendelet irányában egyhanglanul nyilatkozott — ezekből meggyőződhetnek az uralkodó hatalmat környező kormányférfiak arról is, miként ezen, hogy úgy mondjam, ösztönöszerűleg nyilvánult közvélemény, nálunk nem csak a természetes igazságban, hanem főképen azon pozitív jogszerűségben talál kézzelfogható alapokra, mely Magyarországnak alkotmányos viszonyait századok óta szabályozza.

Egy hódító megvetheti, ha tetszik ignorálhatja ezen alapokat, és kizárólag anyagi erejére támaszkodva, efemer uralkodásának örömeiben gyönyörködhetik; miután a tulajdon erőnek engedni minden képtelen, ámde annak, ki Magyarország királyi trónjára törvény szerint bivatva van, annak ezen alapokat nem csak elismerni, de egész teljességében el is kell fogadnia, mielőtt sz. István koronáját a nemzet egyetértésével fejére feltehetik.

A bécsi kormányférfiak a hódító hatalom anyagi erejével 12 évi ajatt különféle kísérleteket tettek; — kísérleteik szerencsétlenek voltak mind — munkájuk eredménye vesztélyt hozott az összes birodalomra!

Hogy ilyenmő kísérletekkel továbbra felhagyjanak, az exigenciák tudománya, a józan politika is parancsolja! — parancsolja főleg a mostani válságos időkben, hogy meghajoljanak a legitimitás vagyis jogszerűség előtt, mely az államnak mint a társadalom posztulátumának felállítható egyedül ökszerű alapja; mindenek előtt pedig parancsolja azt, hogy felhagyjanak azon képtelenséggel, melylyel töitnek azt követelik, hogy Magyarországnak századokon keresztül kiprobált, s anynyi vész és vizsályok között helyt állt alkotmányát költött alapokra fektetett ábrándokért feloldozzuk.

Ily tévelygő politika ellen a magyar nemzet osztatlanul tiltakozik, és ennek ellenében jogszerű alkotmányát egyszóval, lélekkel követeli.

Államokat, alkotmányokat mátló holnapra mondva csinálni vagy csináltatni nem lehet, — ezeket Isten a nemzetek életével lassankint fejleszti. Isten művét akadályozni vagy erőszakolni akarni, ez igazán az örvjongs vagy még ennél rosszabb — gonoszság! (Általános tetszés, hoszasan tartó éljenzés.)

Torda városa május 15-én tartá második közgyűlését. A megválasztott tisztviselők névsora felolvasása után több oláh által aláírva oláh nyelven egy óvás adatott be azért: a) hogy az oláh nemzet nincs reprezentálva a választásban, vagy hogy közülük nem választattak tisztviselők; b) hogy ők az 1848-beli törvényt a választásra nézve el nem ismerik; c) úgy az egész tisztújító választásnak ellene mondanak. Ennek felolvasása után Balogh János ügyvéd így nyilatkozott: A felolvasott óvás aláírói közt sok oly névre lehet bukanni, ki nem írhatta magát jogosan alá, mert választói joga nincs; következéské az nem tehet óvást a választás ellen. Az pedig hogy az oláhok kirekesztettek volna a választásból, nem áll; mert Pródán József oláh

és a tanácsosok candidatiójában benne volt s több szavazatot is kapott, benne a politikus igatatóiban s ott többséget nyert. Hasonlólag Rác Párthén oláh és a negyedik szolgabírói állomásra ő kapott többséget. Tehát azon maroknyi oláhok, mely Tordán van, eléggé képviseltetik. Hogy a 48-beli törvény nem állana, azt szónok kerekén tagadja. Koródi Samu bizottmányi elnök felszólította az oláhokat óvásuk visszavételére, s midőn nem tették: határozattá lön, hogy iktassák jegyzőkönyvbe. Ennek következtében a magát intelligensnek tartó oláhok a gyűlésteremből kiment. Ezután a gyűlés kitűzte, hogy az ünnep utáni nagygyűlésre megválasztandók: Fő- és alszónok, sebesz, fő- és aligysz, adószedő, képviseleti testület. Az árva-bizottmány, számolat-bizottmány, irnokok, képviseleti jegyző választása tanács és képviseletre bízatik, oly formán, hogy a közgyűléssel tudassék. Főispánunk b. Kemény György megjelenén, hogy a tisztviselőket feleskettesse, Borbély Nagy Ferencz szót kér s előadja, hogy a hivatalnokok a régi fizetésre esketessenek, mindaddig, míg a pénztár meg nem vizsgálatik, hogy elbírja-e azon nagy fizetést. Szabó Sándor pártolja az előtte szótól s még azt teszi hozzá, hogy a cassa status megnézésén kívül nézessenek meg nemcsak az allódiális kassza számadásai, hanem minden számadások, melyek 12 év lefolyta alatt keletkeztek, rovatalközből, kaszárnya, hálókrajczár, hus, bor sat. jövedelmekből. Szabó Lajos előbbeni indítványhoz azt esatolta, hogy neveztessek ki egy bizottmányt a nép közül, de ne legyenek azok között olyanok, kik 12 év alatt számláltak és számlottak, mert a nép panaszol, hogy sok kiadott pénze mikénti gazdálkodásáról nem tud semmit. Köz helyeslés követte s a bizottmány Puhl Ignác elnöke alatt kinevezetett. E bizottmány működésétől sokat vár a nép. Balogh János indítványára a tisztviselők esküformája felolvasatván vizsgálat alá vétetett, melyekben Szabó Lajos ügyvéd indítványára nem „a törvényes király, hanem az 1848-beli alkotmányok és a törvényesen megkoronázandó királynak esküsznek hűséget. Ezután a tisztviselők feleskettettek. Rác Párthén csak oly feltét mellett kívánta hitét letenni, ha jegyzőkönyvbe iktatja a közgyűlés, miszerint ő az oláhok részére oláh nyelven írhat relatiókat. Ezt helyeselte a gyűlés, továbbá: ha ő képviselője lehet az összes oláhoknak, erre is kimondotta a gyűlés, hogy hivatala olyan, melynél fogva nemcsak oláhok, de magyart is képvisel, midőn procedálásokra felszólítják. Ő elvart nem elégedett meg, sürgette a jegyzőkönyvbe való iktatást; mire a főispán kimondotta, hogy ez törvénytelen és alaptalan kívánság s azért jegyzőkönyvbe nem lehet iktatni. Erre ő kinyilatkozta, hogy nem esküszik fel s nem fogadja el a szolgabíróiságot. Helyébe tehát Balogh Zsigmondot, ki utána többséget nyert, tőstent feleskették. Ezután határozattá lön, hogy a főhadnagyolt le a szolgabírák törvényes irományokért, lépéseikért senki sem fizet a tisztviselőknek díjt, a szolgabíráknak pedig a további utasítás szerint. Ezzel a gyűlés eloszlott.

r. l.

Aranyosszék, május 15. 1861. — Ma 10 órákor ismét gyűlése volt állandó bizottmányunknak, a melyben egy halmaz k. kormánysszéki, és pénzügyelőnküi átirat olvastott fel, a melyekben f. k. bírák ő mlga felszólítottak a cs. kir. kormány által kirtó adóhatárlék felhajtására segédkeztet nyújtani. E kérdés hosszas vitára adott alkalmat. Szilágyi F. csak is egyszerűen tudásul kívánja azt vétetni, a mig if. Zeyk József nemcsak ezt kívánja, hanem egyszersmind tudatni a k. k.-székkel feliratilag, hogy mindazon rendeleteket, a melyek a 48-iki törvényekkel megegyeznek, igen is teljesíti a szék tisztí hatósága, mig az ellenkezőket törvényeink feladása nélkül nem teljesítheti stb. Fosztó F. a dolog ily állásában a kormány eddigi ígéreit csak szánklán elhuzott mézes madzagnak látja. Sinf. pleb. Kolosi J. fájó kebellet veszi, hogy most is csak rendeletek és nem törvények által kormányoztatunk. Jegyzőkönyvbe kívánja igtatatni azon indítványát: hogy a rendes adót fizetjük, a pót- és földadót pedig fordítsuk a tisztség fizetésére. Fosztó F. a magyar szabadságnak két garantíja van: az adó meghatározása, és a katonai kiállítás, ha mi e két garantíát nem bírjuk, akkor nincs alkotmányunk, nincs szabadságunk; azért a magyar országgyűlés által meghatározott adót tartja csakis fizetendőnek. Kimondja, hogy székünk törvénytelen adót, törvényeink s jogaink feladása nélkül el nem vállalhat. Zudor Károly is országgyűlésileg óhajtaná elhatározatni. Felhossa a punctumokat, melyek által Magyarország az ausztriai ház alá ment, s kéri: miért nem tartja meg azokat a kormány? Ifj. Zeyk József idézi a Leop. dipl. stb. czikkeit, a melyek az adót meghatározták. Gyarmati S. nem osztja véleményét azokkal, a kik azt indítványozták, hogy az adónak egy nemét (a rendest) megfizessük. Semmi néven nevezendő adó felhajtásába nem elegendhetik. Feliratot indítványoz a k. k. székhez e tárgyban. Többen is szónokoltak még pl. Bíró Samu, Csegezi Tamás stb. de mind ily homogen értelemben. Ezután szőnyegre jött a tisztí fizetés megállítása, különösen a derékszéki bírák fizetése, melyre nézve, hogy a fizetést szolgálát nélkül ne huzzák, a diurnumos fizetés fogadtatott el ideiglenesen. Ezután egy kinevezett fiók bizottmány ki dolgozása a tisztí fizetés mennyiségét illetőleg olvastatott, a melynek összes összessége 14,630 o. frtra megy; megjegyzendő, hogy az egész Aranyosszék csak 22 helységből, s mintegy 15—17 ezer lélekből áll. Itt Kolosi J. ur felszólalására azon kérdés támadt, hogy miután a szék adója még mind az ő rendszer pénzarába foly be, honnan és miből lehet ezt a szék- és népességgel aránytalan nagyságban álló összeget kiteremtetni? Ifj. Zeyk J. az 1791-ki törvény-cikk szerint a domesticus adót ajánlja e végre. Ugy szintén Szilágyi Ferencz is a mellett nyilatkozik, de ebben véleménykülönbség miatt megállapodás nem lehetvén, a k. k. székhez felirat olvastatott el. Elnök az apr. 23-ikán a volt rendszer hivatalától a hivatalát átvenni kirendelt fiók bizottmányok eljárásairól tesz tudósítást. Ugyan elnök ő mlga indítványozza hogy fiók bizottmány kinevezését értekezni Vincz városa előjárásával a most újonnan felépített szék-ház költsége fölött — elfogadtatott. — László Gy. (román) lemondván levél által a d.-széki bíróságról, helyébe Gyarmati Dénes kiáltott ki. Bód Elek főorvos nem képzeli el

fogadhatónak az orvosi állomást Vinczen való lakással; a „csődhirdetés“ indítvány fogadtatott el. Elnök ő mlga úgy véli, hogy a szervezési munkát bevégezte, miután a szék tisztsége restaurálva van, bevallani óhajlja azon ígértét, a melyet a beküszöntéskor tett volt, hogy: „mihelyt szervezi a székét azonnal lemond“, de minthogy székünk éppen most veheti legnagyobb igénybe ő mlga elnökletét, általános felkiáltással fülkéretett (megválasztatott) a további működésre, a mi is ő mlga kívánatára jegyzőkönyvbe iktattott. Ezzel a gyűlés d. u. 2 órákor szép csönddel eloszlott. O. F.

Sajtóhiba. Lapunk 78-dik számában, Kolozsmegye rovatában több helyt előforduló Máriaffi Albert helyett Máriaffi Lajos; a 81-dik számba ugyancsak Kolozsmegye rovatában a szolgabírák közt Hallabóri Alacor helyett Hallabóri Sándor olvasandó.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Főtisztelendő Bodola Sámuel ur az erdélyi ev. reformátusok helyettes püspöke valóságos püspökké legfelsőbb határozattal kinevezetett, s egyszersmind királyi tanácsosi címmel ruházott föl.

— Szebenből máj. 21-én írják nekünk: „Az itten nagy vigsággal tartatni szokott pünköszt másodnapj erdei népiünnep, melyen az egész városi lakosság közül az, a ki csak mozogni képes volt, eddig részt szokott venni, most bezegg nem volt látogatott, s a kit balsorsa ki is vitt a lombtalan erdőbe, mely szebeni zölderdőnek nevezetetik, sietett meleg szobájába visszatérni, — ily fagyos ridegen ütött ki pünköszt előtti napon román testvéreinknek a szebeni tanács restauratioja, melyhez közülük egy, de csak egyetlen egy se választott meg senatornak, pedig a népesség felénél többet tesznek ők Szeben székében, s képes egyénekben se szenvednek hiányt; de még Szelistyét s több román helységet, — melyeket eddig a mig hasznukat vehettek s mint jobbágyságot használhatták, erőszakkal csatoltak Alsó-Fehér megyéből a fundus regiushoz, — mostan, midőn azok is a polgári jogok gyakorlataira minősítvők, el akarják szakasztani a szász földtől, s a nélkül hogy a románok azt kívánják, külön kapitánysággá kívánják átalakítani. Mindezen sérelmeket román testvéreink békével türik; ha a vármegyék részéről részesültek volna ily mostoha bánásban, vajlon el-tírték volna ily esendesen? nem tudja az ember. erről mit gondoljon, — kénytelen azt hinni, hogy csak a magyarok irányában vannak feljogosítva, tulzott követelések támasztására; ezt tovább füztve, még más gondolatokra is juthat az ember, — elég az, hogy midőn még a székely földön is követelésekkel állanak elő, s ha azok nem teljesítenek oly mértékben mint ők kívánják, elégedetlenek, — a szászok eljárása ellen nem opponálják, pedig itt a népesség felénél jóval többen vannak; továbbá midőn itt a román nyelvűről szó sincs, s ők magok se követelik annak behozatalát, Fogarashan ők még a törvény által biztosított magyar nyelvet is merőbe kizárják sat. Ha még ezekhez a román lapok hangulatát is elgondoljuk, melyek közül egyik a magyarokat bolondokk lenni állította közelebből, s azt jövendőlte, hogy bolondul fognak elveszni, láthatjuk, mily veszt fellegek tornyosulnak egünk felibe, de inkább azok semisísenek meg, mint hogy mi írjuk alá ösztántunkból a nemzetek sorából kitöröltesünket czélzó akta.“

— Marosvásárhelyről május 22-kéről írják nekünk: Teleki László halála feletti fájdalomunkat kizokogni s az elvesztett nagy halottnak utolsó tiszteletet adni gyűlle ma össze e vidék és város lelkes közönsége. A mint egy 7—8000-re menő, nemcsak testileg, de lelkileg is gyászba ültözött közönség délelőtti 10 órákor a Széchenyi-téren jelent meg. Ekkor megkondulának a bus harangok s a nagyszerű gyászmenet, a két sorban felállított égő fáklyasor között gr. Lázár Mórón 300-an felül ment nehéz gyászba ültözött honleány kíséretében nyitá meg. Utánok mentek a templomba a gyászravatal mellett állt honvédek, ezekután Marosszék alkotmányos tisztikara a clerussal együtt, utánok a jelenleg még fennálló régi városi tisztek és ezek után mindenféle czéhek az ők gyászba vont lobogók alatt, s végre a vidék és város nagyszámu más közönsége. Így értünk föl a ref. anyaszentegyház nagy imaházába, hol a virágokkal körülvezetett gyászravatal, a honvédek kivont kardjaikkal álltak körül. A gyásztiszteletet egy működvelők által zengett szomorúan gyönyörű ének nyitá meg. Erre helybeli lelkész Kovács Áron emelt egy buzgó imát az egek urához. Utána Molnár János helybeli ref. tanár tartott beszédet, melyre elénkelték a haza szög imáját a „Szózatot“, s így ezekután a viszont meggyújtott fáklyák között lejövénk a Széchenyi-térre, hol a nagyszámu fáklyákat egybe-akva a „Szózat“-ot énekelvén, ezeknek borzasztóan szép fekete füstjétől küldök föl az egekbe fekete bánatunkat s azon kérésünket: Isten ad e hazának sok ily egyént.

— Vajda Péter siremléke leleplezése május 8-dikán ment véghez. A négy lapu szobor homlokán e felirat olvasható: „Vajda Péternek a honfi kegyelet. 1861. Az igazság szava áthatóbb a mennydörgésnél s az igaztalanság villámot hord keblében.“ A hátlaon ez áll: „Született Vanyolán 1808, † Szarvason 1846.“

* A nagy akadémiai szótár, mely a magyar nyelv egész szótrendszert fogja tartalmazni, melyen Czuczor 15 évig dolgozott: közelebb sajtó alá kerül.

— Rákósról május 16-ról tudósítanak: Aranyosszéknek folyó hó 15-én volt újra bizottmányi gyűlése Felvinczen, hol többek közt gróf Teleki László halála feletti fájdalom kifejezése; továbbá tiszteink fizetése, az adótegy került szőnyegre. Tisztí fizetések meghatározására a főbizottmány al-bizottmányt nevezett ki, mely következő nagy fizetést ajánlott fel, mi a kormánysszékek megerősítésére fel is küldetett. Főkirálybíró 2000, alkirálybíró 700, főjegyző 500, aljegyző 400, 18 derék- és alszéki bíróknak 4600 és így tovább, tisztikarunk évi fizetése 13,500 osztrák forintira megy; mi által ismét ott állunk, hol beczirkereink alatt. 1848-ban Aranyosszék tisztikari fizetése a 3 ezer forintot alig multa felül, s már nem birta az adó- és keblipénztár fedezését. Itt Tordamegye van mintául véve, nem gondolva arra, hogy mig Tordamegye 174 helység és 4 városból, addig e kis Aranyosszék csak 23 helység és egy kis mezővárosból áll, s ott a

fizetési-erő és a munka is nagyobb. Tiszteink száma is aránytalanul több, minthogy a kis Aranyosszéknek 18 fizetési törvényszékbe van. Míg a közös hongyűlés egy általános fizetési rendet szabhat sinormértékül, oda kellene minden széknek és megyének működnie, hogy a fizetés minél egyszerűbb legyen; miután semmi biztos alap nincs, mi azt biztosíthassa. A kormány által a Királyhágón inneni tisztviselők számára rendelt pénzalap nem lehet elég támasz, nem elég indok arra, hogy a tisztviselők felelősségétől mentesüljenek.

* Katona szobra leleplezése Kecskeméten folyó hó 19-kén ment véghez nagy ünnepélyvel.

* A magyarországi vasutak minden hivatalnokai a jövő hó elsején magyar egyenruhát kapnak, azaz mint a „P. N.” megjegyzi, az octoberi diploma szellemében az eddigi rockok megmaradnak, csak hogy megszínoroztatnak s az eddigi gyilkoló helyett kardot kapnak.

— Bukkori földbirtokos Kőnezei Károlynak dec. 23-kán éjjel csúrtját s minden terményét; május 9-kén éjjel egész udvarát, gazdasági épületeit, szeszyárát, gabarócséppel való minden fedve, boszus kezek lehamvaszták.

— Figyelmeztetést kaptunk, hogyha Kis Ferencz urat Külpényen felszólítják, hogy Kazinczi egy levelét az erd. muzeumnak átengedje, tán hajlandó volna. Az irodalom érdekében ezennel örömet teljesítjük.

POLITIKAI HIREK.

— Omer basa csak a folyó hó vége felé kezd meg a herczegovinai fölkelők ellen hadioperatioit, ha csak a kibékítés nem sikerül, mnek eszközzésére pedig a fényes porta mind a hatot befogta, mert Omer basa hatod magával, az europai öt nagyhatalom consulaival megy a fölkelőkhez, hogy ha neki nem hisznek is, higgyenek legalább oly hatalmas urak biztosainak. — A Szerbiának adott engedmények mivoltát még nem tudni tisztán. Garasanin baza jött ugyan Stambulból, de még a nagy közönség nem sokkal többet hallott az ő ajkából ezen nótá-félénél: Bé van az én szűrőm ujja kötve, De nem tudod pajtás mi van benne.

— Turinból maj. 17-kén írják az „A. A. Z.”-nak: „Klapka tbnok éppen most érkezett meg, s már hosszas értekezése volt Cavour gróffal s a pártfőnökökkel. Ma ismét elhagyta a fővárost, Caprerába menvén, a hol jelenleg sok magyar és lengyel haditiszt mulat. Kossuth is megérkezett. A kormány előmozdítja a menekültek összejövetelét, s e részben ugyanazon magatartást követi, mint Garibaldinak Siciliába történt indulásakor. Az amerikai uniótól hivatalosan igen kedvező ajánlatok mellett több garibaldista tiszt már is elutazott. Az olasz legio New-Yorkban van

szervezve, s az Unio kormányának rendelkezése alá állítva Avezzana tábornok vezénylete alatt.

— Nápolyból írják az „A. A. Z.”-nak Türr tbnk nagy buzgalommal járt el abban, hogy a rendet a magyar legióban helyreállítsa. Mielőtt még Nocerába a magyarokhoz ment volna, egy igen méltánylandó dolgot vitt végbe az ugynevezett tábornok Gál elfogatása által. Ez utóbbi egy 15,000 főnyi hadsereg vészét, mely az ő vezénylete alatt Magyarországra betörendő vala, papíron már összeállította s e sereg tisztjeit is kinevezte volt. Küldöttjei jártak szét egész Olaszországban, Törökországban s a Dura-fejedelemségekben, már különböző dunahajózási társulatokkal volt alkudozásban az ő képzelt csapatainak szállítása iránt, s hihetőleg létre is hoz valamely nyomorultul végződő hadjáratot, hogyha Türr tbnk most mindazon terveket az ő beárátása által dugába nem dönti. Honnan vehette Gál ur a segélyerőt toborzásra, az egészen titok, minthogy egy komite sem akar tudni a vele való viszonyatról.

— Garibaldi caprerai magányából a nápolyi „kézművesek egyet”ének megköszönve tiszteletbeli elnökké neveztetését, még ezeket mondja: „Krisztus vetette meg az egyenlőség alapját emberek és népek között, jó keresztényeknek kell lennünk; de szentségtörést követnénk el, ha a római papok vallását tartanánk magunkénak. Ők Olaszország dühösebb ellenségei, a kiktől félnünk leginkább kell. Ki kell vetnünk országunkból e mérges fajzatot. Mi azt akarjuk, hogy papjaink keresztények legyenek, de ne ellenségünk vallását kövessék. Pártoljuk minden áron a becsületes királyt s üzzük ki a szent városból a viperákat, melyekkel az olasz egységet soha el nem érhetjük. Ez az mit ma veletek tudatni akarok. Mindenütt, hol a népnek szolgálhatok, testtel lélekkel veletek leszek.”

— Az északamerikai államok viszálya már is egész Európáig veti árnyát, s hatása főleg a kereskedelmi s ipari viszonyokon kezd érezhető lenni. A legújabb hírek onnan kedvezőbben hangzanak ugyan, de még sem jogosítanak fel azon reményre, hogy az unio szerencsés lenne egy elkeseredett harcnak kikerülésében. A szabadság barátainak jó kívánatai az északi államok részén vannak, s nemcsak azért, mert az észak győzelme a rabszolgaság végenyését jelölne, hanem magasabb, mindenki által felfogható okokból is.

Ujabb. Páris, máj. 20. Turinból írják a „Köln. Ztg.”-nak, hogy a magyar menekültek egy időre fölhagytak vele, miszerint Magyarországon fölkelést szerveznek s Kossuth megparancsolta volna pártjának, hogy Deákhoz csatlakozzék. — Bizonyos irányadó körökben Rómára vonatkozólag a császári politikának megváltozását várják. Talleyrand kéz alatt már visszakészül Turinba.

— Belgrád, máj. 23. Omer pasa ma érkezett ide s szerb és török csapatok által zenével fogadtatott; ma este tovább utazik Serajevoba és Mostárba.

— Newyork, máj. 11. 10,000 főnyi separatista csapatok vannak hadútban Washington ellen. Az északi részből minden felől vonulnak oda csapatok. Washington el van készülve.

— A „P. L.” Bécsből f. hó 23-ról következő táviratot kapott: B. Vay éppen most utazik Pestre! Ezen utazásnak itt nagy jelentőséget tulajdonítanak! A bécsi „Parl. Kor.” pedig így ír: Gr. Aponyi, ki tegnap a kabneti tanácsülés végével mindjárt Pestre utazott el, bizonyosan azon tudósítást vivé magával, hogy Bécsben el vannak tökéltve, mindenestre felelni a magyar országgyűlés válaszfeliratára. Magyar körökben igen élénk reményeket táplálnak a kedvező eldöntés iránt; s következőleg Schmerling állását nagyon vesélyeztetnek tartják. Ezen remények annyira élénkek, hogy már kész magyar miniszteri névsorról is beszélnek, s alig lehet róla kételkedni, hogy már a legközelebbi napokban ilyenmü combinatók fognak fölmerülni.

Nyiltposta.

Pecurariu János urnak, Naszódon. Hozzánk beüldött ezikke, mely a főkapitány kinevezése motiójával való szolgáló, arra levén basirozva, hogy ha a kinevezés folyó hó 28-kaig meg nem történik, a vidék értekezletet fog tartani — miután a határidőig csak pár nap van, azt elkésettnek tekintve, közlését szíkségtelenné tartjuk.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

Gabonaár Kolozsvártt május 23-án 1861.

(Bécsi mérője osztrák értékben.)

Tisztbúza 7 frt 20 kr. Elegybúza 4 frt 26 kr. Rozs 4 frt 20 kr. Árpa — frt — kr. Zab 1 frt 70 kr. Törökbúza 3 frt 20 kr. Pityóka 2 frt — kr. Marhabús 21 kr.

H I R D E T É S E K.

NEM HIVATALOS.

(150)

Hirdetmény.

(1—3)

A marosvásárhelyi hely. hitű egyháznak levéltára f. hó 19-re viradólag feltörlétn, abból 7 darab — az Urastalanál használtatott — aranyozott ezüst kehely és 3 darab hasonlólag aranyozott ezüst tányér — mindenikre a „m. vásárhelyi reform. ecclesia” — neve bémetszve — előrozottatott. Ez okon tisztelettel fölkérlek mindenki, ki ezen előrozott cikkek néve valami tanújelnek jutna nyomába, sziveskedjék arról a legközelebbi közigazgatási vagy rendőri hatóságot értesíteni.

(149)

A t. szülőknek.

(1—6)

Az általam fellakált és gyermek betegségek gyógyításánál nélkülözhetlen, a testre oly káros befolyású gilisztákat bizton elűző és ezen tulajdonai miatt általán kedvelt és már elhírhedt „gilisztá chocolate” ismertető és használatára vonatkozó utasításokkal együtt, kapható ezen t. bizományosaimnál: Brassóban: Fabik Ede gyógyszer., Gy. Sz. - Miklóson: Frölich gyógyszer., Hátszeg: Mátéfy Béla gyógyszer., Károlyfejérvárt: Benich gyógyszer., Sander R. gyógyszer., Kolozsvárt: Schütz Károly, Maros Vásárhelyt: Burdats Alaj. gyógyszer., Nagy Enyeden: Bisztritsán Sándor, Szil. Somlyón: Végh Mihály, Ruszta és társa Krezan gyógyszer., Sz. Udvarhelyt: Beszési Manó.

Króczér Ágoston, tokaji gyógyszerész.

(148)

Egy erdősz,

(1—3)

benszülött, akadémián kiképzett, keres állomást.

Értekezhetni e lap kiadó-hivatalánál.

(140)

Hirdetmény.

(2—6)

CSIKI JÓZSEF külső monostorutca 59. szám alatt rendes raktárt tart mindennemű épületfa és deszka nemekből, különösen pedig taláztatik nála asztalosok számára tökéletesen kiszáradt fenyőfa deszkák, fél czoll vastagságtól elkezdve minden fajta; szeszyári felszereléshez szükséges különböző vastagságú fenyő- és büfka fosztnik, mindentéle gerendák, léczek stb. a legjutányosabb szabott áron.

STEIN JÁNOS

könyvtárusnál Kolozsvártt kapható:

Deák Ferencz beszéde.

Ára 12 ujkr.

Tíz példány után két tisztelet-példánnyal szolgállok.

GARIBALDI J. arczképe 1 frt 20 kr.

BEM JÓZSEF „ — 80 kr.

Erdélyhoni jogtudomány.

Írta DÓZSA ELEK, jogtudor.

Első könyv: Erdélyhoni közjogtan. Második könyv: Magyar magánjogtan. Harmadik könyv: Magyar pertan.

A három kötet ára 6 frt o. é.

Vidéki megrendelések azonnal a legpontosabban teljesíttetnek.

Magyarország pacificatioja,

egy szabad szó a királyhoz és nemzethez.

Ára 20 kr.

KEMÉNY ZSIGMOND

Az Unio törvényekről.

Ára 10 kr.

Az 1861-dik évi

magyar országgyűlés.

Egy egy füzet ára 40 ujkr.